

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Р. М. Постолюк
« 20 » лютого 2021 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 053 «ПСИХОЛОГІЯ»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Бакалавр»
на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня)
молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра**

Схвалено вченою радою психолого-природничого факультету
Протокол № 2 від «23» лютого 2021 р.

Голова вченої ради
психолого-природничого факультету _____ проф. В.Р.Павелків

Схвалено навчально-методичною комісією психолого-природничого факультету
Протокол 1 від «16» лютого 2021 р.

Голова навчально-методичної комісії
психолого-природничого факультету _____ доц. І. О. Сяська

Голова предметної екзаменаційної комісії
психолого-природничого факультету _____ проф. В.Р.Павелків

Розробники:

проф. Р. В. Павелків
проф. В. М. Ямницький
проф. А. М. Воробйов

Рівне – 2021

Програма фахового випробування зі спеціальності 053 «Психологія» для вступників на здобуття ступеня бакалавра на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра / Р. В. Павелків, В. М. Ямницький, А. М. Воробйов. – Рівне : РДГУ, 2021. – 19 с.

Розробники:

Павелків Р. В., професор, доктор психологічних наук, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, перший проректор РДГУ;

Ямницький В. М., професор, доктор психологічних наук, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ;

Воробйов А. М., професор, кандидат педагогічних наук, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Рецензенти:

Михальчук Ю.О. доцент, кандидат психологічних наук, завкафедри психології Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука;

Литвиненко С.А., професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри практичної психології та психотерапії Рівненського державного гуманітарного університету.

Програма фахового випробування зі спеціальності 053 «Психологія» для вступників на здобуття ступеня «Бакалавр» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра визначає вимоги до рівня підготовки вступників, зміст основних освітніх компетенцій, критерії оцінки відповідей вступників, рекомендовані літературні джерела та інформаційний ресурс.

Розглянуто на засіданнях кафедр вікової та педагогічної психології (пр. № 2 від 26 січня 2021 р.), загальної психології та психодіагностики (протокол № 1 від 26 січня 2021 р.), практичної психології та психотерапії (протокол № 1 від 27 січня 2021 р.).

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ	6
Загальна психологія	6
1. Психологія як система знань	6
2. Еволюція та розвиток психіки	6
3. Діяльність	8
4. Когнітивна сфера. Чуттєве пізнання	9
5. Когнітивна сфера. Логічне пізнання	10
6. Емоційно-вольова сфера особистості	12
7. Психологія індивідуальних відмінностей	12
8. Психологія особистості	14
9. Психологія особистісної взаємодії	15
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ	17
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	18
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС	18

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового випробування зі спеціальності 053 - Психологія для вступників на здобуття ступеня бакалавра на основі здобутого ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) молодшого спеціаліста, бакалавра, спеціаліста, магістра та для вступників, які не менше одного року здобувають ступінь бакалавра, розроблена на основі освітньої програми підготовки бакалаврів та навчальної програми з навчальної дисципліни «Загальна психологія».

Зміст програми об'єднує навчальний матеріал щодо основних історико-еволюційних аспектів становлення психологічної науки, провідних методологічних і теоретичних проблеми психології та шляхів їх вирішення, сутності, закономірностей та механізмів функціонування психіки людини та тварин.

Мета фахового випробування – полягає у перевірці фахових знань та умінь вступників у межах навчальної програми з «Загальної психології», необхідних для успішного опанування базовими компетенціями фахівців зі спеціальності 053 «Психологія».

Вимоги до підготовленості вступника:

Вступник повинен знати

- основні історико-еволюційні аспекти становлення психологічної науки, провідні методологічні і теоретичні проблеми психології та шляхи їх вирішення;
- закономірності історичного розвитку методів психології (від інтроспекції до кібернетичного моделювання);
- базові категорії психологічної науки та її структуру;
- основні форми вияву психіки (механізми їх функціонування, фізіологічне забезпечення, характеристики та види) та їх взаємозв'язок;
- стадії та рівні розвитку психіки у філогенезі, історіогенезі, онтогенезі, ускладнення психічних функцій в залежності від змін умов існування організму та його нервової системи;
- систему пізнавальних психічних процесів, до якої належать відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява;
- індивідуально-типологічні (темпераментні) параметри особистості, її характер, здібності;
- психологічні методики вивчення особистості, її індивідуально-психологічних властивостей, психічних станів, процесів свідомості та самосвідомості, соціально-психологічних характеристик;
- структуру, види діяльності, походження внутрішньої (психічної) діяльності, її основні характеристики.

вміти:

- аналізувати і співставляти підходи до вирішення психологічних проблем;
- орієнтуватися у класичних та сучасних здобутках психологічної науки;
- користуватися методиками обстеження психічних властивостей, психічних процесів та психічних станів особистості.

Порядок проведення вступного випробування

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до

даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис, що підтверджується підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії.

Порядок оцінювання відповідей вступників, критерії оцінювання

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора.

Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою.

Норми часу

Норми часу, відведені на проведення вступних випробувань (відповідно до наказу МОН України від 27 серпня 2002 року № 450):

на проведення консультацій перед вступним випробуванням – 2 години на потік (групу);

на проведення вступних випробувань в усній формі – 0,25 год. на одного вступника (кількість членів комісії на потік (групу) вступників не більше трьох осіб).

ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

1. Психологія як система знань

Генезис психології у контексті суспільного розвитку. Особливості психології як науки. Місце психології у системі наук. Відмінності наукової і життєвої психології. Приклади явищ, які вивчає сучасна психологія. Система феноменів, які вивчаються в сучасній психології, життєва роль відповідних явищ. Поділ психічних явищ на процеси, властивості і стани. Поведінка і діяльність як предмет психології. Головні загальні і конкретні поняття, за допомогою яких описуються явища, що вивчаються в психології.

Передумови виникнення психологічного знання як самосвідомості людства. Етапи розвитку психології. Міфологічно-теологічні уявлення про психічне життя (донауковий етап). Розвиток психології у рамках філософії та природознавства. Перші спроби використання експерименту у психологічних дослідженнях: створення першої лабораторії експериментальної психології.

Становлення психології як самостійної науки, створення власного категоріального апарату психології. Проблеми предмету психології.

Психологія свідомості; метод інтроспекції як спосіб вивчення змісту і станів свідомості. Психологія як наука про поведінку. Характеристика сучасного етапу розвитку психології, основні напрямки вітчизняної та зарубіжної психології. Зв'язки психології з іншими науками.

Принципи класифікації галузей психології і структура сучасної психологічної науки. Інтеграція галузей, комплексне дослідження психічних явищ.

Психологія ХХ століття. Сучасний стан психології. Психологічна наука і психологічна практика. Напрями психології у ХХ ст.: гештальтпсихологія, когнітивна психологія (дослідження пізнавальних процесів); біхевіоризм (дослідження поведінки) Дж.Уотсон, психоаналіз (З.Фрейд): несвідоме (Іg – «Воно») –Его («Я»), супер-Его («Над-Я»); генетична психологія (Ж.Піаже); гуманістична психологія (А.Маслоу, К.Роджерс); діяльнісний підхід (Л.С.Виготський, С.Л.Рубінштейн, О.М.Леонтьєв).

Поняття про методологію, методи психологічного дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження. Визначення методології та її рівнів (філософського, загальнонаукового, конкретно-наукового, методичного). Методологічні принципи психології.

Вимоги до проведення різних етапів психологічного дослідження. Поняття про метод, методику, техніку та процедуру психологічного дослідження. Класифікація методів.

Спостереження як метод психології, його види. Вимоги до проведення наукового спостереження.

Експеримент. Лабораторний, природний, формуючий види експериментів.

Опитування (анкетування, інтерв'ю). Правила складання анкети і проведення анкетування. Використання даних анкетування та інтерв'ю. Бесіда, її значення для роботи практичного психолога.

Тестування. Історія виникнення і використання методу. Види тестів.

Аналіз продуктів діяльності як метод психології. Проблема достовірності і репрезентативності даних психологічного дослідження. Валідність. Види валідності.

2. Еволюція та розвиток психіки

Неврологія, генетика і поведінка. Будова, функціонування і властивості центральної нервової системи. Загальна будова нервової системи людини, її центральна та периферична частини. Будова головного мозку. Будова окремого нейрона і принципи його роботи. Поняття та види рецептора. Поняття аналізатора. Структура і основні поля кори головного

мозку. Представництво основних психічних процесів та станів людини в корі головного мозку. Положення в центральній нервовій системі, роль та функції ретикулярної формації.

Генетичні корені психології та поведінки. Проблема генотипного та середовищного, біологічного та соціального в детермінації психічного та поведінкового розвитку людини. Перші спроби її вирішення на основі уявлень про механізми спадковості. Дослідження генотипних впливів на психіку і поведінку людини методом близнюків. Монозиготні та дизиготні близнюки. Основні психологічні властивості, які передаються людині генетичним шляхом. Вплив генотипу на темперамент, емоційність, мовлення та інтелект людини. Взаємодія генотипу та середовища в розвитку організму, формуванні психіки та поведінки. Залежність генотипних та середовищних впливів від віку дитини. Спадкові варіанти електроенцефалограми, їх генетична основа і зв'язок з психікою та поведінкою.

Психіка і мозок. Проблема співвідношення психічних і фізіологічних процесів і явищ. Психіка та мозок: принципи та загальні механізми зв'язку. Взаємовідношення психічних явищ з роботою мозку. Модель концептуальної рефлекторної дуги за Е.М.Соколовим. Еволюція умовнорефлекторного розуміння психіки з початку ХХ століття до нашого часу. Вчення М.О.Бернштейна про участь психіки в регуляції рухів. Психофізіологічна поведінкова теорія К.Халла. Функціональна система за П.К.Анохіним як модель взаємодії психічних та фізіологічних процесів і явищ в їх спільному керівництві поведінкою. Головні функціональні блоки мозку, їх зв'язок з психічними процесами та роль у керівництві поведінкою. Проблема взаємно однозначної залежності (локалізації) психічних явищ та певних структур мозку: аргументи за і проти локалізаціонізму.

Біологічні основи психіки. Анатомо-фізіологічне представництво в мозку психічних процесів та станів людини. Фізіологічні механізми, структури головного мозку і тілесні органи, які беруть участь у формуванні відчуттів. Коркові зони основних аналізаторів: зору, слуху, дотику, нюху, смаку, рівноваги. Зір як провідний орган чуття. Фізіологічні основи сприймання. Елементи анатомо-фізіологічної будови органа зору. Роль функціональної асиметрії мозку в сприйманні. Фізіологічні механізми уваги, роль в їх роботі різних відділів ретикулярної формації. Теорія Т.Рібо про фізіологічні механізми довільної уваги. Домінанта та орієнтувальний рефлекс. Біологічні основи пам'яті. Пам'ять як загальна властивість органічної матерії зберігати сліди попередніх впливів та минулих подій. Роль кори головного мозку в керівництві пам'яттю. Нейронний механізм фіксації слідів. Морфофізіологічні зміни в клітинах головного мозку під впливом досвіду. Роль підкіркових структур в керівництві пам'яттю. Гіпотеза Д. О. Хебба про фізіологічні механізми короточасної та довготривалої пам'яті. Гліальна гіпотеза про механізми довготривалої пам'яті. Роль рибонуклеїнової кислоти (РНК) в процесах пам'яті. Структури головного мозку, які можливо пов'язані з пам'яттю. Органічні основи мотивації та емоцій. Еволюційна концепція емоцій. Ч.Дарвіна. Співвідношення органічних та емоційних процесів і явищ у теоріях Джемса-Ланге, Кенона-Барда. Біологічні структури, які відповідають за емоції.

Походження і розвиток психіки у філогенезі. Розвиток форм відображення дійсності. Характеристика психічного відображення.

Проблема об'єктивного критерію психіки. Історія спроб визначення межі непсихічних (допсихічних) і психічних форм існування матерії (пан-, біо-, антропо-, нейропсихізм, функціональні критерії).

Гіпотеза про об'єктивний критерій психіки О.М.Леонтьєва (відображення біологічно нейтрального впливу, сигнальна поведінка). Подразливість як допсихічне відображення. Чутливість, її об'єктивний і суб'єктивний аспекти. Адаптивне значення психіки, умови виникнення і розвитку психіки. Основні тенденції розвитку психіки у філогенезі (ускладнення здатності до індивідуального наочіння, ускладнення форм психічного відображення). Примат діяльності в розвитку психічного відображення; можливість розходження між ступенем біологічного розвитку і психічним розвитком.

Стадії та рівні розвитку психіки у філогенезі (О.М.Леонтьєв, К.Е.Фабрі). Особливості відображення і поведінки тварин, що пов'язані з кожним рівнем елементарної сенсорної і перцептивної психіки.

Історіогенез психіки. Виникнення свідомості людини. Особливості мовлення і спілкування у тваринному світі. Відсутність семантичної функції, генетична фіксованість мовних систем. Особливості виготовлення і використання тваринами знарядь. Основні особливості психічної діяльності тварин на відміну від психіки людини.

Свідомість як вищий рівень психічного відображення. Гіпотеза про походження свідомості: роль праці та мови. Природа людської психіки. Культурно-історична теорія Л.С.Виготського :людина і природа; людина та її власна психіка. Будова вищих психічних функцій, генетичні аспекти, перетворення інтерпсихічних відношень у інтрапсихічні. Засвоєння суспільно-історичного досвіду як генеральний шлях онтогенезу людського індивіду.

Закономірності і динаміка розвитку психіки в онтогенезі. Поняття про розвиток і його відмінності від інших перетворень, що відбуваються з віком у психіці дитини. Джерела і рушійні сили розвитку (психічного). Основні протиріччя в житті дитини, вирішення яких зумовлює розвиток. Поняття провідної діяльності і чутливих періодів розвитку.

Основні закономірності психічного розвитку дитини. Провідна роль навчання і виховання у розвитку, правильної організації життя дитини, її спілкування і діяльності. Вплив спадковості на психічний розвиток. Проблема впливу дозрівання на розвиток. Вікова періодизація психічного розвитку. Загальні закономірності психічного і поведінкового розвитку дітей. Проблема періодизації розвитку. Соціальна та історична мінливість вікових меж розвитку. Зв'язок періодизації з поняттям провідної діяльності. Вікові та індивідуальні закономірності дитячого розвитку. Нерівномірність процесу розвитку. Акселерація фізичного і психічного розвитку дітей, її причини і соціально-педагогічні наслідки.

3. Діяльність

Категорія діяльності в психології. Визначення діяльності. Співвідношення понять «діяльність», «поведінка» та «активність». Специфіка людської діяльності. Основні атрибути діяльності. Структура діяльності. Поняття дії, операції та засобів здійснення діяльності. Мотивація діяльності. Внутрішні та зовнішні компоненти діяльності, взаємопереходи між ними.

Будова, форми та види діяльності. Структура діяльності. Поняття дії, операції та засобів здійснення діяльності. Мотивація діяльності. Внутрішні та зовнішні компоненти діяльності, взаємопереходи між ними.

Психічні процеси як внутрішні компоненти діяльності. Залежність розвитку психічних процесів людини від її діяльності. Ідентичність будови зовнішньої (практичної) і внутрішньої (психічної) діяльності. Участь у процесах відчуття і сприймання діяльності. Діяльність та увага. Активний, діяльнісний характер уявлень. Участь діяльності у формуванні і розвитку пам'яті людини. Діяльність та інтелектуальні процеси. Залежність мовлення від характеру діяльності людини

Види людської діяльності. Праця як діяльність. Навчання та його особливості. Спілкування як діяльність. Особливості та функції гри у людей різного віку. Специфіка дитячої гри. Ігрові форми поведінки у дорослих людей. Діяльність та розвиток людини. Загальні та спеціальні закономірності формування різних видів діяльності. Структурні зміни діяльності в процесі її розвитку.

Психологічна теорія діяльності. Основні поняття і принципи. Операційно-технічні аспекти діяльності. Дії і цілі; операції. Психофізіологічні функції.

Мотиваційно-особистісні аспекти діяльності. Потреби, мотиви, особливі діяльності. Мотиви і свідомість, мотиви і особистість, розвиток мотивів. Внутрішня діяльність. Діяльність і психічні процеси. Теорія діяльності і предмет психології.

Вміння та навички як структурні елементи діяльності. Вміння та навички як структурні елементи діяльності. Утворення вмінь та навичок. Моторні вміння та навички. Пізнавальні вміння та навички: перцептивні, мнемічні, інтелектуальні, орієнтувальні. Практичні вміння та навички. Поняття звички та її місце в структурі діяльності.

Спрямованість і мотиви діяльності особистості. Поняття мотиву та мотивації. Диспозиційні та ситуаційні детермінанти поведінки людини. Основні проблеми мотиваційного психологічного пояснення людських вчинків. Співвідношення диспозицій (мотивів), потреб та мети. Загальна побудова мотиваційної сфери людини. Основні параметри, за якими оцінюється ступінь розвинутості мотиваційної сфери. Інтереси, завдання, бажання, наміри як мотиваційні диспозиції. Поняття про мотивацію як про свідомий та несвідомий процес.

Коротка довідка з історії теоретичної розробки проблем мотивації. Перші мотиваційні пояснення поведінки людини та тварин. Виникнення основних напрямків дослідження мотивації в кінці XIX ст. під впливом теорії еволюції Ч. Дарвіна. Теорія інстинктів та біологічних потреб У.Макдаугола. Біхевіористська концепція мотивації (Е.Толмен, К.Халл). Класифікація людських потреб за Г.Марреєм та А.Маслоу. Теорії мотивації, що з'явилися на початку XX століття. Сучасні напрямки в дослідженні мотивації поведінки людини. Різниця між новітніми концепціями та попередніми. Загальний стан справ з розробкою проблем мотивації в нашій країні. Когнітивні теорії мотивації. Поняття та теорія когнітивного дисонансу Л.Фестінгера. Концепції Д.Аткінсона та Ю.Роттера. Інструментальна дія та її місце в сучасних теоріях мотивації (В.Вроом).

Поняття та теорія каузальної атрибуції. Мотивація досягнення успіхів та невдач. Індивідуальні відмінності між людьми, орієнтованими на успіх та невдачу. Атрибуція успіхів та невдач різними індивідами. Поведінка людей з різною самооцінкою у випадках успіхів та невдач. Мотивація досягнень та тривожність. Особистісна та ситуаційна тривожність. Модель К.Спілбергера, яка пояснює вплив тривожності на результати діяльності. Тривожність та екзаменаційні випробовування людини. Мотиваційна безпорадність.

Мотивація, самооцінка та рівень домагань. Потреба в спілкуванні (афіліація). Мотив влади, його прояви. Індивідуальні відмінності в мотивації влади. Поведінка людей з різними мотивами в експериментальних ситуаціях типу « дилема в'язня». Мотивація просоціальної поведінки. Альтруїзм та емпатія як мотиви. Мотивація агресивності та фрустрація.

4. Когнітивна сфера. Чуттєве пізнання

Поняття про когнітивну сферу особистості. Відчуття. Когнітивна сфера особистості, її структура, функції, становлення, розвиток.

Уявлення про відчуття. Походження відчуттів. Види відчуттів. Значення відчуттів в житті людини. Фізична характеристика середовища, яке породжує відчуття. Різноманітність відчуттів і відображення багатства важливих для людини властивостей середовища, в якому вона живе. Зв'язок різних відчуттів з об'єктивними властивостями середовища. Відчуття світу як відображення електромагнітних хвиль. Якісне кодування цих хвиль у кольорі. Відчуття звуку як відображення коливань тиску повітря. Специфіка нюхових, смакових, дотикових відчуттів. Кінестетичні відчуття. Субсенсорні відчуття, їх значення і експериментальні докази існування.

Якісні характеристики відчуттів, поняття чутливості, абсолютного і відносного порогів відчуттів. Психометрична крива. Приклади порогових значень відчуттів різних модальностей. Константа Вебера. Закон Вебера-Фехнера. Мінливість відносного та абсолютного порогів відчуттів. Адаптація та сенсibilізація органів відчуття.

Сприймання. Відміна відчуттів і сприймання. Явище об'єктивізації у сприйманні. Основні властивості образу сприймання: предметність, константність, цілісність, категоріальність. Фактори, що визначають інтеграцію відчуттів в цілісні зорові образи: їх подібність, природне продовження і замкнутість. Особливості сприймання людиною осмислених плоских зображень. Сприймання людиною обличчя іншої людини. Ілюзії

зорового сприймання. Сприймання простору, часу, руху. Механізми сприймання форми предметів та їх величини. Сприймання глибини і віддаленості, напряду і швидкості руху. Сприймання часу.

Рух та його роль у різних видах сприймання. Стійкість образів сприймання. Значення умовиводів і життєвого досвіду у сприйманні. Сприймання і механізми роботи мозку. Сприймання, навчіння і мислення. Послідовність перцептивних актів, включених в процес сприймання. Розвиток сприймання у дітей.

Увага. Особливості уваги як психічного процесу та стану людини. Визначення уваги. Властивості уваги: стійкість, зосередженість, переключення, розподіл і об'єм.

Функції уваги: активізація, забезпечення вибірковості пізнавальних процесів. Роль уваги у сприйманні, пам'яті, мисленні, різних видах діяльності і спілкування людини. Природна і соціально зумовлена увага, безпосередня і опосередкована увага, довільна і мимовільна увага, чуттєва та інтелектуальна увага.

Зв'язок уваги з афективним станом і волею людини. Теорія уваги Т.Рібо. Роль рухів в акті уваги. Увага, об'єктивація та установка людини. Концепція Д.М.Узнадзе. Увага як важлива сторона орієнтувально-дослідницької діяльності. Теорія П.Я.Гальперіна.

Нижчі та вищі форми уваги. Розвиток уваги у школярів. Концепція Л.С.Виготського.

5. Когнітивна сфера. Логічне пізнання

Пам'ять. Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в житті і діяльності людини, в навчанні, вихованні, спілкуванні з людьми. Визначення пам'яті. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, розпізнавання, забування.

Основи для класифікації видів пам'яті. Поділ пам'яті за часом зберігання інформації на миттєву, короткочасну, оперативну, довго -тривалу, генетичну. Класифікація видів пам'яті за органами чуття і використанням мнемічних засобів: образна, словесно-логічна, рухова, емоційна, довільна та мимовільна, механічна та логічна, безпосередня та опосередкована. Особливості короткочасної пам'яті, її об'єм, механізми, зв'язок із свідомістю. Явище заміщення – заміни інформації в переповненій за об'ємом короткочасній пам'яті. Труднощі механічного запам'ятовування імен, прізвищ та явище заміщення. Акустичне перекодування інформації в короткочасній пам'яті. Зв'язок короткочасної пам'яті з довготривалою, їх відносна незалежність. Підсвідомий характер довготривалої пам'яті людини. Зв'язок довготривалої пам'яті з мовленням та мисленням, а саме з внутрішнім мовленням. Змістова організація матеріалу в довготривалій пам'яті.

Індивідуальні особливості пам'яті, їх якісні та кількісні характеристики. Різниця в об'ємі короткочасної пам'яті. Зорова та ейдетична пам'ять. Зв'язок ейдетичної пам'яті з уявою, її значення для художньо-творчої діяльності. Слухова пам'ять та сфера її професійного використання. Логічна пам'ять. Порушення пам'яті при різних захворюваннях. Зв'язок цих порушень із загальними змінами особистості хворого. Ефект Зейгарник та його психологічне пояснення.

Головні науки, що вивчають пам'ять. Теорії пам'яті в психології. Асоціативна теорія пам'яті. Поняття асоціації та її основні види: по змісту, суміжності, подібності та контрасту. Гештальттеорія пам'яті. Змістова концепція пам'яті. Психоаналітична теорія пам'яті. Механізми забування за З.Фрейдом. Діяльнісна теорія пам'яті: концепція Виготського-Леонтьєва. Інформаційно-кібернетична теорія пам'яті. Основні факти з області психологічних досліджень пам'яті людини. Закони пам'яті. Явище ремінісценції.

Основні зміни, які в процесі розвитку відбуваються з пам'яттю людини. Дві лінії розвитку: філогенетична та онтогенетична. Концепції розвитку пам'яті П.П.Блонського. Теорія культурно-історичного розвитку пам'яті Л.С.Виготського. Розвиток безпосереднього та опосередкованого запам'ятовування у дітей за О.М.Леонтьєвим. Роль мовлення в управлінні розвитком мнемічних процесів. Структурна організація матеріалу, який запам'ятовується. Підбір і використання ефективних стимулів-засобів для запам'ятовування

та пригадування, інші прийоми покращення пам'яті. Уява та пам'ять. Негативна роль інтерференції в процесі відтворення матеріалу.

Мислення. Поняття про мислення. Співвідношення мислення та відчуття, інших психічних процесів. Мислення як узагальнення та опосередковане відображення дійсності в її суттєвих властивостях і відношеннях. Зв'язок мислення з розв'язуванням задач, його спрямованість на відкриття нового знання. Мислення як процес активного, творчого пізнання і перетворення дійсності. Теоретичне і практичне мислення. Теоретичне і практичне мислення, їх підвиди: понятійне, образне, наочно-образне, наочно-дійове. Особливості та галузі застосування кожного підвиду мислення. Однакова цінність і поєднання різних видів мислення в практичній діяльності людини. Логічні операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, узагальнення, конкретизація. Основні процеси мислення: судження, умовивід. Визначення понять. Класифікація людей за типами мислення.

Відносність розподілу видів мислення на образне та понятійне (конкретне та абстрактне).

Типи теорій мислення. Асоціативна теорія мислення. Уявлення про мислення в біхевіоризмі та гештальтпсихології. Логічна теорія мислення, яка включає операції аналізу, узагальнення, порівняння та класифікації (С.Л.Рубінштейн). Мислення як рефлексія, споглядання та розв'язування задач. Діяльнісна теорія мислення (О.М.Леонтьєв, П.Я.Гальперін, В.В.Давидов, О. К.Тихомиров). Інформаційно-кібернетична теорія мислення.

Різні підходи до розвитку мислення. Концепція дитячого інтелекту та етапів його становлення за Ж.Піаже. Стадії сенсомоторного інтелекту, доопераційне мислення, конкретних та формальних операцій. Теорія планомірного формування розумових дій П.Я.Гальперіна. Дослідження процесу формування понять. Концепція Д.С.Виготського та методика вивчення цього процесу (методика Л.С.Виготського-Сахарова). Інформаційна теорія когнітивного розвитку. Групові форми роботи, що стимулюють розвиток мислення. Техніка «брейнстормінгу»

Мова і мовлення. Значення мовлення в житті людини, в її психології та поведінці. Мовлення як засіб спілкування (комунікації) і узагальнення (мислення). Види мовлення, їх призначення. Відмінності між мовою та мовленням. Значення і зміст. Слово як поняття. Скорочене та розгорнуте мовлення, їх психологічні особливості. Теорії засвоєння мовлення і розвитку мовлення. Теорія наочності в мовленнєвому розвитку. Нативістська та когнітивна теорії. Засвоєння мовлення як розвиток значень та змісту. Психолінгвістична модель породження та функціонування мовлення.

Інформаційний обмін - першочергова функція мовлення. Комунікації у людини та мавп. Експресивно-виразна та контекстна функції мовлення тварин. Відмінності між людським мовленням та засобами спілкування у мавп. Означеність одиниць людського мовлення, його понятійний апарат. Проблема вродженого та набутого в людському мовленні. Досвід навчання тварин людському мовленню.

Зв'язок думки зі словом. Участь голосового апарату людини у вирішенні інтелектуальних задач. Експериментальні докази існування внутрішнього мовлення та його участі в процесах мислення.

Значення слова як одиниці мислення та мовлення. Особливості початкового періоду розвитку мислення і мовлення дитини. Уявлення про внутрішнє мовлення, його структуру та значення. Егоцентричне мовлення дитини як проміжна форма між внутрішнім та зовнішнім мовленням. Дискусія Л.С.Виготського та Ж.Піаже про суть та долю егоцентричного мовлення. Становлення та функціонування дитячого мовлення, розвиток його граматичних структур та комунікативних функцій. Механізми засвоєння мовлення дитиною.

Уява. Поняття про уяву, його основні відмінності від образів пам'яті та сприймання. Види уяви: активна, пасивна, продуктивна, репродуктивна - їх особливості. Сновидіння, галюцинації, марення як види уяви.

Роль уяви в житті людини. Основні функції уяви: активізація наочно-образного мислення, управління емоційно-потребнісними станами, довільна регуляція пізнавальних

процесів, створення та реалізація внутрішнього плану дій, програмована поведінка, управління фізіологічними станами. Використання уяви в аутотренінзі та психотерапії.

Зв'язок процесу творчості з уявою. Два види творчої фантазії: конкретний (образний) і абстрактний (логічний). Творча уява як відображення особистості людини, її психологічного стану. Використання цього факту у конструюванні проєктивних методик вивчення особистості типу ТАТ та тест Роршаха.

Взаємозв'язок та взаємодія уяви як ідеального з органічними процесами як матеріальними. Психогенні почуття (почуття страху). Пристосувальний характер фізіологічних реакцій, викликаних емоційно насиченою уявою помірної сили. Идеомоторний акт. Прояви думок та почуттів людини в її міміці, жестах, пантоміміці, їх використання в невербальному спілкуванні. Сон та сновидіння. Психіка та біогенні ритми організму.

6. Емоційно-вольова сфера особистості

Емоції та почуття. Поняття про емоції. Зв'язок емоцій та потреб людини. Значення емоцій в житті людини. Основні функції емоцій: комунікативна, регулятивна, сигнальна, мотиваційна, оціночна, стимулююча, захисна. Різниця між емоціями та відчуттями і почуттями. Класифікація та види емоцій: емоції у вузькому розумінні слова, настрої, афект, запал і стрес. Параметри для оцінювання емоційних процесів та станів: інтенсивність, тривалість, глибина, усвідомлюваність, походження, умови виникнення та зникнення, дія на організм, динаміка розвитку, спрямованість, спосіб вираження та нейрофізіологічна основа.

Пристосувальне значення емоцій. Еволюційна теорія Ч. Дарвіна. Психоорганічна концепція сутності і походження емоцій Джемса-Ланге. Теорія емоцій Кенона-Барда. Активаційна теорія емоцій Ліндслея-Хебба. Когнітивні теорії емоцій. Пояснення емоцій в руслі теорії когнітивного дисонансу Л. Фестінгера. Когнітивно-фізіологічна теорія емоцій С. Шехтера. Інформаційна теорія емоцій П. В. Симонова.

Індивідуальна своєрідність емоцій та почуттів. Свіість як одна з вищих емоційно-моральних особистісних якостей людини. Прояви почуттів та емоцій в художній творчості. Життєві спостереження Б. Спінози відносно ролі емоцій в регуляції особистих взаємин людей. Любов як емоційне почуття. Розвиток емоційно-особистісної сфери у людини.

Воля. Воля та її основні ознаки. Значення волі в житті людини, в організації та регуляції її діяльності та спілкування. Первинні вольові якості особистості: сила волі, настирливість, витримка. Вторинні, чи похідні, вольові якості: рішучість, сміливість, впевненість. Третинні вольові якості: відповідальність, дисциплінованість, принциповість, діловитість, ініціативність.

Загальні положення в області теоретичних досліджень волі. Вольова регуляція поведінки як наділення її більш високим змістом. Необхідність виникнення вольової дії та її особливості. Участь волі на різних етапах регуляції діяльності, від її ініціації до завершального контролю. Зв'язок вольової регуляції з мотивацією діяльності. Рефлексія та воля.

Основні напрямки розвитку волі. Воля та формування вищих психічних функцій людини. Становлення і закріплення свідомої регуляції вчинків як важливий етап у розвитку волі. Значення ігор, пов'язаних з переборюванням труднощів, у розвитку волі дітей. Система заохочень за досягнення успіхів при успішному виконанні вольового акту. Виховання у дітей вольових якостей особистості.

7. Психологія індивідуальних відмінностей

Темперамент. Поняття про темперамент. Види темпераментів: холеричний, сангвінічний, флегматичний, меланхолійний. Позитивні та негативні сторони кожного типу темпераменту, відсутність чистих типів темпераментів, їх змішаність у більшості людей. Переваги та недоліки кожного з типів темпераменту.

Темперамент та основні властивості нервової системи людини. Психологічна характеристика темпераменту, прояви його основних властивостей: активності, темпу,

продуктивності, збудливості, гальмування, переключення - по відношенню до пізнавальних процесів, предметної діяльності та спілкування людини.

Поняття індивідуального стилю діяльності. Зв'язок темпераменту та індивідуального стилю діяльності. Спільне та відмінне в темпераменті та в індивідуальному стилі діяльності. Індивідуальний стиль діяльності як результат пристосування вроджених властивостей нервової системи людини та інших анатомо-фізіологічних здібностей організму до вимог тієї чи іншої діяльності.

Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Темперамент, вразливість, емоційність, імпульсивність та тривожність людини. Темперамент та вчинки. Темперамент та характер. Темперамент та здібності людини.

Характер. Загальне уявлення про характер. Характер як система найбільш стійких рис особистості, які проявляються в різних видах діяльності, спілкуванні та взаємодії людини з оточуючими людьми. Характер та темперамент людини. Характер та інші риси особистості.

Загальні підстави для побудови типології характерів. Типологія характерів Е.Кречмера: аргументи за і проти. Система акцентуєваних характерів підлітків О.Е.Лічко Акцентуєвані типи характерів за К. Леонгардом. Соціальні типи характерів за Е.Фроммом.

Витоки людського характеру. Наслідування оточуючих людей і стосунки між дорослими та дітьми в ранньому дитинстві - важливі фактори формування характеру. Вік від 2-3 до 9-10 років як сензитивний для становлення основних рис характеру. Ранні та пізні вікові прояви характеру у дітей. Проблема перевиховання характеру.

Місце характеру в загальній структурі особистості. Риси характеру та інші риси особистості. Екстраверсія та інтроверсія як риси характеру. Характер та захисні механізми, відносна незалежність характерологічних особливостей людини від тих рис її особистості, які недостатньо стійкі і можуть змінюватися від ситуації до ситуації. Характер та воля людини. Характер та мотивація поведінки.

Здібності. Загальне уявлення про здібності. Різниця між здібностями, знаннями, вміннями та навичками. Швидкість оволодіння новими знаннями, вміннями та навичками, їх якість - основні ознаки наявності у людини здібностей. Класифікація здібностей людини: природні та набуті, загальні та спеціальні, теоретичні та практичні, учбові і творчі, предметні та міжособистісні. Загальна теорія здібностей (Л.С.Виготський, Б.Г.Ананьєв, Б.М.Теплов, В.Д.Небиліцин). Здібності у структурі особистості (А.Анастезі). Показники здібностей. Характеристика здібностей за І.П.Павловим.

Здібності, задатки та індивідуальні відмінності людей. Поняття задатків. Задатки як природні та соціально сформовані передумови для розвитку здібностей більш високого рівня. Неоднозначність зв'язку здібностей та задатків. Індивідуальні відмінності, зумовлені генотипними та фізіологічними задатками. Властивості нервової системи як задатки для розвитку елементарних динамічних здібностей. Міжстатеві індивідуальні відмінності в задатках і здібностях.

Відсутність чи невиявлення природних задатків до розвитку соціальних здібностей людини. Природні передумови здібностей. Поняття функціонального органу як анатомо-фізіологічної основи людських здібностей. Актуальні та потенційні здібності. Альтернативні концепції походження здібностей.

Механізми формування та розвиток здібностей. Проблеми вияву здібностей у дітей. Сфери вияву : інтелектуальна, академічних досягнень, творчість (креативність), спілкування та лідерство, сфера художньої діяльності, рухова сфера, психосоціальна чутливість. Етапи розумового розвитку дитини і підлітка. Здібності та вікова сензитивність

Особливості вищих людських здібностей. Здібності, інтелектуальний розвиток та творчі можливості. Здібності, талант та геніальність.

8. Психологія особистості

Поняття про особистість. Наукове визначення поняття «особистість». Наявність та співіснування великої кількості різних визначень цього поняття - наслідок багатогранності та складності феномену особистості. Необхідність та недостатність кожного з цих визначень. Інтеграція наукових дефініцій - спосіб отримання найбільш різносторонньої характеристики особистості, загального уявлення про неї. Індивід, особистість, індивідуальність - поняття, за допомогою яких людина характеризується в цілому, в сукупності багатьох її властивостей. Різниця в змісті та об'ємі цих понять.

Три основні історичні періоди у вивченні особистості: філософський, клінічний та експериментальний, їх особливості та вплив на сучасний стан цієї галузі знань. Необхідність та сутність експериментального підходу у вивченні психології особистості. Внесок Л.Ф.Лазурського, Г.Айзенка, Г.Олпорта та Р.Кеттелла у розробку проблем особистості.

Диференціація напрямків у дослідженні особистості в 30-ті роки ХХ століття. Класифікація сучасних психологічних теорій особистості, її основи. Три типи теорій особистості: психодинамічні, соціодинамічні та інтеракціоністські. Особливості експериментальних та неекспериментальних, структурних та динамічних, ряду інших теорій.

Теорії особистості. Теорія рис особистості, її сутність. Класифікація розроблена на основі аналізу словника властивостей особистості (Г.Олпорт, З.Кеттел). „Велика п'ятірка” У.Нормана. Критика теорії рис. Особистість і ситуація. Послідовність як риса особистості. Константність особистості. Риси особистості і біологія.

Життєве значення феномену стійкості особистості. Складність відповіді на питання про стійкість чи мінливість особистості через велику кількість властивостей, якостей, якими володіє людина і які характеризуються різною мірою стійкості. Стабільність деяких базових та мінливість деяких ситуативних проявів особистості. Стабільність як відносна постійність поведінки людини в типових життєвих ситуаціях. Психологічні та поведінкові якості людини, які мають велику стабільність. Залежність стабільності та мінливості особистісних якостей від віку, індивідуальних особливостей людини, її відношень з оточуючими людьми. Порівняно слабка стійкість соціальних установок, деяких рис, які проявляються в системі міжособистісних стосунків. Проблема передбачення стабільності особистості на основі спостережень за нею в дитячому віці. Теорія соціального научіння і питання стабільності особистості.

Провідні постулати біхевіоральної теорії особистості. Поведінкова концепція Б. Скіннера. Теорії соціального научіння (А.Бандури і У.Мішеля, Роттера). Когнітивні особливості особистості. Теорія особистісних конструктів Дж. Келлі.

Психоаналітична теорія З.Фрейда. Динамічна та енергетична модель психіки З.Фрейда: несвідоме-передсвідоме-свідоме. Вплив «свідомого» на «несвідоме», встановлення трансфера (механізм переводу «свідомого» в «несвідоме»). Психоаналітична концепція структури особистості («Воно» - «Я» - «Над-Я»). Психоаналітичне трактування природи та суті людини.

Клінічні методи психоаналізу, їх універсальний характер: асоціативний метод, аналіз снів та тлумачення сновидінь; аналіз і тлумачення різних помилкових дій. Місце методу вільних асоціацій у дослідженні причин, джерел та механізмів психічних розладів. Використання сновидінь для зондування та діагностики психіки. З.Фрейд та психоісторія особистості: оральна, анальна, фалічна фази. Психоаналітична трактовка ролі сексуальних потягів у житті людини. «Едипів комплекс». Роль інфантильних переживань, лібідо і комплексів у формуванні особистості. Роль сексуальних факторів в етіології неврозів.

Захисні механізми особистості: сублимація, заміщення, витіснення, регресія, проекція, ідентифікація, фіксація поведінки.

Передумови виникнення та основні характеристики гуманістичного підходу у трактуванні особистості. Мотиваційний та клінічний напрямки гуманістичної психології. Ієрархія потреб та теорія самоактуалізації А.Маслоу. Особистість в концепції А.Франкла. Клієнт-центрована терапія К.Роджерса.

Поняття про соціокультурну перспективу особистості. Особистість і культура. Культурна антропология. Антропологічна концепція Р.Бенедикта та М.Міда. Кроскультурний метод вивчення особистості.

Залежність вирішення питання про розвиток особистості від того, в руслі якої теорії воно розглядається. Тенденція до інтеграції різних поглядів. Концепція розвитку особистості Е.Еріксона, основи та принципи, за якими вона будується. Дві лінії розвитку: нормальна та аномальна. Стадії розвитку та його вікові етапи. Коротка характеристика основних особистісних новоутворень процесу розвитку, які виникають на кожній стадії. Загальна оцінка концепції Е.Еріксона.

9. Психологія особистісної взаємодії

Психологія малих груп і міжгрупова взаємодія. Велика та мала група. Види малих груп. Колектив як мала група. Основні відносини в колективі: моральність, відповідальність, колективізм, відкритість, константність, організованість, інформованість. Зверхадитивний ефект як показник рівня розвитку колективу. Становлення малої групи як колективу. Критичні періоди в розвитку колективу, їх значення та шляхи подолання. Соціальна мінливість визначень колективу.

Структура малої групи. Позиція, статус, внутрішня установка та роль. Композиція та моральні ціннісні орієнтації. Психологічна сумісність. Соціальні норми та їх функції. Поняття понаднормативної діяльності. Керівництво та лідерство в групі. Індивідуальна характеристика лідера. Стилі лідерства: авторитарний, демократичний та ліберальний.

Офіційні та неофіційні відносини. Відносини лідерства, керівництва і підпорядкування. Ділові та особисті, раціональні та емоційні відносини. Колективістські відносини, їх характеристика. Два підходи до вивчення взаємовідносин в групі: статистичний та динамічний. Взаємодія особистості та ситуації в розвитку міжособистісних стосунків в групі. Характер взаємин в залежності від рівня розвитку групи. Динаміка взаємин у групі-діаді. Група-тріада як модель взаємин у групах великого розміру. Міжособистісні конфлікти в групі та їх класифікація. Соціометрична та статична картина внутрішньогрупових взаємин.

Значення формальних та змістових характеристик групи для її ефективності. Критерії ефективності. Наднормативна діяльність як вищий критерій ефективності групи. Залежність ефективності групової діяльності від різних параметрів групи. Шляхи підвищення ефективності діяльності групи. Визначення оптимальної величини групи. Позитивні та негативні наслідки збільшення групи. Індивідуальний підбір складу - композиції групи. Вибір необхідного стилю керівництва. Ведення групових дискусій. Підготовка та проведення виборів у групі.

Особистість у групі. Позитивне та негативне у впливі групи на індивіда. Основні фактори позитивного впливу групи на індивіда. Група як носій зразків для наслідування. Група як джерело духовних цінностей. Опосередкованість впливу групи на індивіда через систему міжособистісних стосунків, які склались у ній. Розвиток у групі мовлення і комунікативних вмінь та навичок. Група як фактор, який забезпечує індивіда правдивою інформацією про нього та сприяє розвитку його «Я». Група як джерело позитивних емоцій та підкріплень.

Вплив маси і натовпу людей на поведінку індивіда. Явище деіндивідуалізації та безликоності. Причини та наслідки де індивідуалізації. Поведінка людини під тиском соціальних норм та установок. Експеримент С.Мілгрема, пояснення його результатів. Негативний вплив групи на індивідуальну творчість. Явище конформізму. Уніфікація індивідуальних думок під впливом загальногрупової думки.

Життєве значення точного сприймання та правильної оцінки людьми одним одного. Імплицитна теорія особистості. Ефект новизни та його прояви в сфері міжособистісного сприймання. Ефект первинності. Особливості та порядок сприймання та переробки інформації про особистість. Ідентифікація емоційних станів іншої людини. Індивідуальні відмінності у сприйманні та розумінні людьми одним одного. Типові форми

міжособистісного сприймання. Умови правильності сприймання та оцінки людини як особистості. Фактори, які перешкоджають правильному сприйманню і розумінню людей.

Поняття психологічного клімату, його складові. Вплив групи на переконаність індивіда у сфері міжособистісних стосунків. Явище тривожності та його прояви в групах. Причини виникнення та способи зняття тривожності. Міжособистісні конфлікти в групах, їх типологія та шляхи вирішення. Фрустрація, її генезис та прояви в групі. Зв'язок фрустрації та агресії.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАТЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою. Виділені такі рівні компетентності.

I рівень – початковий. Відповіді вступника на теоретичні питання елементарні, фрагментарні, зумовлюються початковими уявленнями про сутність психолого-педагогічних та методичних категорій. У відповідях на практичні та творчі завдання вступника не виявляє самостійності, демонструє невміння аналізувати діяльність учасників навчально-виховного процесу, приймати рішення.

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань, практичних умінь, навичок, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями здійснювати пошукову, евристичну діяльність, самостійно здобувати нові знання.

III рівень – достатній. Вступник знає істотні ознаки понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Відповідь повна, правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй і бракує власних суджень.

IV рівень – високий. Передбачає глибокі знання з педагогіки, психології та методик дошкільної освіти, ерудицію, вміння застосовувати знання творчо, здійснювати зворотній зв'язок у своїй роботі, самостійно оцінювати різноманітні життєві ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію. Відповідь вступника свідчить про його уміння адекватно оцінити власні здібності, можливості, рівень домагань, психологічні особливості; вибрати найефективніший варіант поведінки в тій чи іншій ситуації; регулювати власні емоційні стани, долати критичні педагогічні ситуації тощо.

**Таблиця відповідності
рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання
відповідей вступників під час фахового випробування**

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
1	2	3
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмового матеріалу в цілому.	0-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів питань програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності у висловленні думки.	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності не принципового характеру.	150-179	добре
Високий відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу.	180-200	відмінно

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова література

1. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / авт. С. Д. Максименко [та ін.]; за заг. ред. С. Д. Максименка. – К. : Форум, 2000. – 543 с.
2. Загальна психологія: підручник для студ. вищ. навч. закладів / О. В. Скрипченко [та ін.]. – К. : Либідь, 2005. – 463 с.
3. М'ясоїд П. А. Загальна психологія. навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 2006. – 487 с.
4. М'ясоїд П. А. Загальна психологія. У 2-х томах. / П. А. М'ясоїд. – К. : Вища школа, 2010. – 628 с.
5. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посібн. / С. Д. Максименко, В. О. Соловієнко; МАУП. – К. : МАУП, 2000. – 256 с.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / С. Д. Максименко. – Вид. 3-тє, переробл. та допов. – К. : ЦУЛ, 2008. – 271 с.
7. Основи психології: Підручник / За заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. – Вид. 6-те, стереотип. – К. : Либідь, 2006. – 632 с.
8. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник / Р. В. Павелків. – К. : Кондор, 2009. – 576 с.
9. Пальм Г. А. Загальна психологія: Навч. посібн. / Г. А. Пальм. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 256 с.
10. Психологія: Підручник / За ред. Г. С. Костюка. – 3-тє вид., доповн. – К. : Радянська школа, 1968. – 262 с.
11. Психологія: Підручник / Ю. Л. Трофімов [та ін.]; за ред. Ю. Л. Трофімова. – 5-тє вид., стереотип. – К. : Либідь, 2005. – 558 с.

Додаткова література:

1. Загальна психологія: хрестоматія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / упоряд. О. В. Скрипченко [та ін.]. – К. : Каравела, 2007. – 640 с.
2. Практикум із загальної психології / Уклад. В. В. Волошина, Л. В. Долинська, С. О. Ставицька, О. В. Темрук. – К. : «Каравела». – 2006. – 270 с.
3. Практикум із загальної психології / За ред. Т. І. Пашукової, А. І. Допіри, Г. В. Дьяконова. – К. : Т-во «Знання», КОО, 2000. – 204 с.
4. Практикум з психології: Навч. посібник / За ред. Г. Г. Бикової. – Львів: Вища школа, 1975. – 180 с.
5. Психологічна енциклопедія / Автор-упорядник О. М. Степанов. – К. : «Академвидав», 2006. – 424 с.
6. Психологічний словник / За ред. В. І. Войтко. – К. Вища школа, 1982. – 216 с.
7. Шапар В. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів / В. Шапар. — Харків: Прапор, 2009. – 669 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. <http://univer.nuczu.edu.ua>
2. <http://stud.com.uau>
3. <http://www.info-library.com.ua>
4. <http://westudents.com.ua>
5. <https://pidruchniki.com.ua>
6. <https://samorozvytok.info>
7. <https://padaread.com.ua>
8. <https://textbook.com.ua>
9. <https://psychologiya.com.ua>
10. <https://psychologiya.org.ua>
11. <https://subject.com.ua>